

Vlaanderen
is toerisme

OPEN OPROEP TIJDELIJKE INVULLING KOETSHUIS

Bijlage 7
Ziel van de plek

TOERISMEVLAANDEREN

Vlaanderen
is toerisme

Kasteel van Poeke

Ziel van de plek - Kernverhaal

Mooi – prachtig – indrukwekkend ....

Toen we eind 2021 de ontmoetingsdagen organiseerden, vroegen we bezoekers welk gevoel bij hen opkwam als ze het domein binnenwandelden. Het meest gegeven antwoord: **Mooi**.

Dat zou de grondlegger van het huidige domein veel voldoening hebben gegeven. Want Charles Florent de Preud'homme d'Hailly heeft zijn ambitie heel duidelijk onder woorden bracht toen hij zich voor de rechtbank moest verdedigen tegen de eis van zijn vrouw om hem onder curatele te plaatsen. Deze man van eer investeerde het familiefortuin in het kasteel en domein van Poeke om een monument van schoonheid te scheppen; de naam en afkomst van zijn familie waardig. Ter verdediging van de enorme bedragen die hij uitgaf, voerde hij aan *“dat de renommee ervan genoeg gekend is en dat zelfs mijn vijanden moeten toegeven dat het kasteel en park van Poeke **het nuttige aan het aangename paren en dat het domein het mooiste in Vlaanderen is** (La plus belle campagne de la Flandre)”* (bron boek van Jan Camerlinckx) Als we peilen naar de ziel van deze plek – dan kunnen we niet om deze uitspraak heen.

En rustig

En dan valt even een stilte, want met de schoonheidservaring, daalt over veel bezoekers een gevoel van rust neer. Ze genieten van de stilte, ze voelen zich prettig in de natuurlijke omgeving van dreven, bos en weides. Het domein van Poeke is voor heel veel mensen een rustpunt.

Het kasteel(be)leven

Het kasteel van Poeke wakkert in veel mensen een verlangen aan om het kasteelleven te kunnen beleven. En ieder vult dat op zijn/haar manier in.

Veel kinderen willen hier ridders en prinsessen spelen, ook al schiet van de oorspronkelijke middeleeuwse donjon enkel de fundering over in een deel van de kelders. Maar het **sprookjesachtige**, roze kasteel in een uitgestrekt park doet ook veel volwassen harten romantisch kloppen. De zachte kleuren, de prachtige torenspitsen, de overdadige decoratie, de verborgen hoekjes in het park, de merkwaardige hondenkennel, de kaarsrechte dreven om hand in hand te wandelen.... Zou Disney als kind in Poeke zijn geweest.

Het interieur versterkt die drang om het kasteelleven te herbeleven. Dankzij de restauratiewerken rond de eeuwwisseling komen veel ruimtes nog vrij goed voor de dag. Er zijn sprekende details bewaard gebleven, (zoals carbure kraantjes, pompen, haardplaten...). De kenmerkende **scheiding tussen de luxewereld van de adellijke familie en haar personeel** is nog heel tastbaar. Denk aan de draaitrap van kelder tot zolder tegenover de statige marmeren trap, de dubbele brug vooraan, de verschillende vloeren, het liftkokertje vanuit de keuken, het benepen draaitrapje van kelder tot 1ste verdieping, ... We verwachten elk moment een telefoontje van de makers van Downton Abbey.

Kasteeldomein als economische motor

Het kasteel trekt onvermijdelijk de aandacht. Nochtans biedt Poeke ongeziene kansen om je in te leven in **het historisch samenspel tussen domein en kasteel** dat landgoederen eeuwen in stand heeft gehouden.

In oorsprong reikte de macht en invloed van de burggraaf van Poeke veel verder dan de 56 hectare van het park. Charles Florent de Preud'homme d'Hailly liet halfweg de 18de eeuw het kasteel en het omliggende landschap aanpassen volgens de mode van toen. De drevenstructuur die hij liet aanleggen, accentueerde zijn invloed vooral in de zevenster op het einde van wat nu de Engelse tuin is. De zeven zichtassen die er samenkwamen, gaven uitzicht op landschapselementen waarover hij zeggenschap had: de kerktorens van Aalter, Poeke, Ruiselede en Lotenhulle, de hoeve van Axpoele (met molens), een jachtbos en natuurlijk zijn eigen kasteel... De familie de Preud'homme was oude landadel met een stamboom van vele eeuwen. Grondbezit gaf hen aanzien. En inkomen. Want de diverse opbrengsten van het domein (pachten, hout, levensmiddelen, jachtrechten, ...) maakten het luxelevens op het kasteel mogelijk. In het huidige park waren bijv. vier pachthoeves en ook andere landerijen leverden inkomsten op. (de familie de Preud'homme had er ook in Nieuwpoort, Oombergen, Kanegem, St-Lievens-Essen, Rijsel, en l' hotel de Nieuport' op de kouter in Gent.

In de negentiende eeuw sloeg dit definitief om. **Ondernemers vergaarden rijkdom met fabrieken en handel**. Zij kochten zich een adellijke titel en een landgoed, maar zij hadden de gronden minder hard nodig om op het domein te leven. Zij plooiden zich ook meer terug op zichzelf. Het Kasteel van Poeke is tot in zijn ziel doordrongen van dit verhaal. Victor Pycke de Peteghem kocht het kasteeldomein in 1872 van de achterkleinkinderen van Charles Florent. Hij dankte zijn rijkdom aan de dikke erfenis van een Gentse textielbaron die zijn moeder te beurt viel. Hij verbouwde kasteel en domein op zijn beurt naar de mode van die tijd en die was uitbundiger dan 120 jaar voordien. Rond het park liet hij poorten bouwen en de bosgordel aanleggen die we nu kennen. Toch bleef het **kasteeldomein grotendeels zelfredzaam**. Denk aan de moestuin of de rabatten in sommige bospercelen. Door hout op verhoogde 'bedden' te 'kweken' haalde men een hogere opbrengt. Elk jaar leverde het bos zo het brandhout voor verwarming, keuken, broodoven enz. Kaprijpe bomen werden verkocht als constructiehout. Vandaag bestaat dit historisch hakhoutbeheer dankzij vrijwilligers nog.

Kasteeldomeinen waren niet zelden het **hart van de lokale economie**. De kasteelheer beheerde samen met de boeren, houthakkers en dagloners het landschap. En gaf het vorm. De hele waterhuishouding op het domein getuigt daarvan. Hij verschaftte **werkgelegenheid** in en rond zijn domein. Er werd gebouwd, verbouwd, getimmerd en heraangelegd. Er was dienstpersoneel allerhande, tot een puienklopper toe. Er werd flink gegeten, gedronken, van cultuur genoten, genetwerkt en gefeest zodat ambachtslui, kunstenaars, koetsiers, handelaars en wie nog meer... een stuiver verdienden aan het Poekse kasteelleven. Soms tot in het 'red light district' van Parijs, als we mogen afgaan op de lokale heemkundigen.

Incubator van innovatie en durf

Kasteelheren durfden te ondernemen en te experimenteren. In de moestuin groeiden niet alleen appels, peren en prei. De Burggraaf kocht op de Kouter in Gent zuiderse fruitbomen die tegen de muren van de moestuin werden geleid: abrikozen, perziken... En de moestuin leverde naast patatten ook meer exotische oogst waarmee hij zijn gasten kon imponeren. Daarvoor werd zelfs aan primitieve serreteelt gedaan. De

vele boomsoorten in het park zijn nog een voorbeeld. Charles Florent had een mooie collectie boeken over natuurbeheer, plantensoorten... In de bouw van het carburekot herkennen we het gedrag van de 'early adopter'. Het meest tot de verbeelding spreekt de poging van Charles Florent om op Poeke zijde te produceren. Hij liet daarvoor een boomgaard van moerbeibomen aanleggen en een ateliertje optrekken naast de kasteelvijver. Verschillende jaren stelde hij een adviseur uit Orléans te werk om de kweek van zijderupsen te organiseren. Het mocht niet baten. Maar vandaag leeft het zijdeverhaal nog.

Maw het sprookjesachtige leven op het kasteel werd letterlijk en figuurlijk gevoed door de omgeving.

En die strekte zich in het geval van Poeke met gemak uit tot Gent, Brugge en verder.

Een hof van plaisantie

Het kasteel van Poeke was opgevat als een **zomerresidentie**. Een plek van familiaal geluk en ontspanning. De plek om vrienden te zien, een jachtpartij te organiseren, uit te pakken met lekker eten en drinken (Franse wijn) en nieuwe tuin- en interieurtrends. Een plek om te genieten en tot rust te komen in de natuur. Er ging veel aandacht naar het buitenleven.

Het domein heeft die rol ook na het overlijden van de laatste barones verder vervuld. Als **vakantiekolonie** voor jonge kinderen uit gezinnen van arbeiders en kleine zelfstandigen (Duinen-Heide), als uitvalsbasis voor de speelpleinwerking en als **socio-culturele ontmoetingsplek** voor lezingen, klassieke concerten, poëzie-avonden en kunsttentoonstellingen. Dankzij Gezelles lofdicht op Poeke en Buysse's toneelstuk over het Gezin Van Paemel zijn er zijdsprongen naar de Vlaamse literatuur.

Met een uitgesproken sociaal profiel

Barones Inès Pycke de Peteghem geniet vandaag nog veel respect onder de lokale gemeenschap omwille van haar hart voor kinderen en liefdadigheid. "*In stilte heeft ze gegeven, geen nood liet ze onverzacht, geen lijden zonder blijf van medeleven*" (citaat uit haar gebedsprentje) Per testament liet ze het domein na aan een kloosterorde die hier vakantiekampen mogelijk maakte. Vandaag vertaalt die sociale ziel van de plek zich vooral in het groenbeheer, waar de hulp van mensen met een beperking of problemen op de arbeidsmarkt hard wordt gewaardeerd. En waar evenementen niet zelden bedoeld zijn om sociale projecten te sponsoren. Bovendien leeft er nog altijd een sterke verbondenheid met de inwoners uit de omliggende dorpen en gemeenten.

En grote natuurwaarde

Het domein is een prachtvoorbeeld van '**man made nature**'. Een landschap dat generaties doorheen de tijd hebben vormgegeven. Dankzij het uitgewerkt en ecologisch beheer heeft dit park een **gevarieerde en interessante fauna en flora** die de argeloze wandelaar én de natuurliefhebber weet te bekoren.

Vandaag staan we voor de uitdaging om het domein een nieuwe toekomst te geven vanuit deze kenmerken. Om kasteel, domein en bijgebouwen dankzij een uitgebalanceerd samenspel opnieuw zelfredzaam te maken en tot ver buiten de bosgordel van het domein een rol te laten opnemen voor de (lokale) gemeenschap én voor de geïnteresseerde (internationale) bezoeker, in het bijzonder families.